

RESSENYA A EMILIO CALLADO ESTELA & MARÍA MILAGROS CÁRCEL ORTÍ & JOAQUIM MARTÍ MESTRE & VICENTE PONS ALÓS, *L'EPISCOPOLOGI VALENCIÀ DE GREGORI IVANYES (SEGLE XVI)*, VALÈNCIA/ BARCELONA, INSTITUT INTERUNIVERSITARI DE FILOLOGIA VALENCIANA – PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT, 2018, 186 pp., ISBN: 978-84-9883-981-4

REVIEW TO EMILIO CALLADO ESTELA & MARÍA MILAGROS CÁRCEL ORTÍ & JOAQUIM MARTÍ MESTRE & VICENTE PONS ALÓS, *L'EPISCOPOLOGI VALENCIÀ DE GREGORI IVANYES (SEGLE XVI)*, VALÈNCIA/ BARCELONA, INSTITUT INTERUNIVERSITARI DE FILOLOGIA VALENCIANA – PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT, 2018, 186 pp., ISBN: 978-84-9883-981-4 ISBN: 978-84-7822-660-3

JOAN VICENT FUERTES ZAPATA
juanvifz@hotmail.com
Universitat d'Alacant

La descoberta de documents literaris en català, del període que coneixem com l'edat moderna, en terres valencianes, té una particular vàlua perquè, entre altres coses, ens aporta sempre informació molt rica sobre l'estat de la nostra llengua en un període on la presència del castellà anà en augment i això va propiciar l'aparició de castellanismes en els escrits que continuaven usant la llengua del país. Això afegix sempre un valor a textos com l'episcopologi valencià de Gregori Ivanyes, del segle XVI, que recentment ha publicat la Biblioteca Sanchis Guarner de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, en col·laboració amb les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, a cura

d'Emilio Callado, María Milagros Cárcel Ortí, Joaquim Martí i Vicente Pons. Quatre especialistes que s'han encarregat de fer la transcripció i l'estudi del *Resumen de les vides dels senyors bisbes y arquebisbes de València* i que, com és de suposar, s'han repartit les tasques davant un text com aquell, que demanava ser estudiat des de diferents punts de vista. I així, mentre Joaquim Martí, filòleg i historiador de la llengua, s'ha ocupat de l'estudi lingüístic (pp. 39-87), la resta d'integrants de l'equip han fet un estudi dels episcopologis valencians (pp. 17-32) i de l'autor, el beneficiat de la Seu mossén Gregori Ivanyes (pp. 33-38), a més de la transcripció i l'anotació del text estudiat, que ocupa el gruix de l'obra (pp. 93-146) i que s'han completat amb un breu document en llatí que porta per títol *Genealogies dels Borja* (pp. 147-150), uns índexs onomàstic i toponímic i un apartat ben nodrit amb bibliografia específica sobre els bisbes estudiats i, també, general. Així doncs, un treball d'edició d'un escrit i de contextualització del mateix, tant en la tradició dels episcopologis com, encara, pel que respecta a les aportacions que realitza, en el coneixement de les vides dels bisbes i dels arquebisbes valencians, des del primer, Ferrer de Sant Martí, fins al darrer de què s'ocupa, el Patriarca d'Antioquia, Joan de Ribera, que seria canonitzat ja al segle XX.

Pel que fa a l'original del *Resumen de les vides dels senyors bisbes y arquebisbes de València*, aquest document es conserva a l'Arxiu de Catedral de València, d'on l'autor, mossén Gregori Ivanyes, va estar arxiver, almenys des del 1555 i fins al 1594, any en què es va jubilar. L'atribució no sembla oferir cap dubte, perquè el mateix Ivanyes ho indica, en acabar de redactar la vida de l'arquebisbe fra Tomàs de Villanueva.

Els episcopologis, en tant que són contemplats ara com relats de vida dels responsables de les diòcesis, poster poden resultar més atractius, des d'aquesta perspectiva, atès que, més enllà de ser una llista de noms de bisbes i dades molt bàsiques –com són en alguns casos–, de vegades presenten informacions ben interessants. En el cas que ens ocupa, com s'explica a la introducció: “es tracta, sens dubte, de l'episcopologi valencià més antic si tenim en compte el seu contingut, molt més complet que una simple llista de prelats diocesans: vint-i-dues entrades episcopals –des del bisbe Ferrer de San Martí fins al patriarca Ribera– de desenvolupament desigual, encara que amb dades prou exactes i crítica no gens menyspreable” (p. 34).

D'altra banda, l'estudi lingüístic compta amb apartats específics destinats a donar-nos informació sobre les grafies, el gènere, l'article, els pronoms personals, els demostratius, els possessius, els quantificadors, els relatius, els verbs, els adverbis, les preposicions, aspectes de la sintaxi oracional i el lèxic, que, en definitiva, ens proporcionen una radiografia ben completa de l'estat de la llengua a finals del segle XVI i, més concretament, de l'ús que en feia el beneficiat Ivanyes i les seues característiques.

Pel que fa a l'edició, els transcriptors han respectat totes les particularitats reportades al manuscrit, que segons els estudiosos que se n'han ocupat, “presenta les característiques d'un esborrany: correccions i esborranys, així com notes marginals i paraules intercalades sobreposades. Igualment, hi ha diferents mans que coincideixen amb l'estructura codicològica dels quaderns” (p. 35).

Ressenya a Emilio Callado Estela & María Milagros Cárcel Ortí & Joaquim Martí Mestre & Vicente Pons Alós, *L'episcopologi valencià de Gregori Ivanys (segle XVI)*, València/Barcelona, IIFV/PAM, 2018

Respecte al contingut del *Resumen de les vides dels senyors bisbes y arquebisbes de València*, conté informacions sobre els bisbes Ferrer de Sant Martí, Arnau de Peralta, Andreu Albalat, Jaspert de Botonach, Ramon de Pont, Ramon Gastó, Hug de Fenollet, Vidal de Blanes, Jaume d'Aragó, Hug de Llupià, Alfons Borja, Roderic Borja, Cèsar Borja, Joan Borja, Pere Lluís Borja, Alfons d'Aragó, Erard de la Marca, Jordi d'Àustria, Tomàs de Villanueva, Francesc de Navarra, Asciscle Moya de Contreras, Martí d'Ayala, Ferran de Loaces i Joan de Ribera.

Així doncs, el present volum de la col·lecció Sanchis Guarner, dirigida per Antoni Ferrando, que també hi participa, amb un *Pròleg*, és un text d'alt interès per a la nostra història eclesiàstica, per a la nostra història lingüística i, encara, per a la historiografia valenciana en conjunt on, a partir de Beuter i de Vicià, el català es substituït quasi sistemàticament pel castellà. Peces de menor importància varen seguir manenint la llengua dels valencians: dietaris, relacions de notícies –en alguns casos– i, amb aquest volum, podem dir que, també, episcopologis. El gran treball que han fet els investigadors Emilio Callado Estela, María Milagros Cárcel Ortí, Joaquim Martí Mestre i Vicente Pons Alós ens permet saber-ho, i, també, conèixer com eren vistos els propis regents de l'església valenciana per un autor que de vegades no estalvia crítiques als seus biografats.